

ROZHOVOR PŘIPRAVILA:
Lucie Sedláčková Půlpánová

ZE ČZJ PŘEPSALA:
Milena Brožová

FOTO:
archív Petra Vysučka,
internet a Jan Wirth

I inkluze u neslyšících dětí má svá úskalí

Aneb u nás v ČR je stále o co bojovat

Jak vypadá dnešní vzdělávání neslyšících a nedoslýchavých žáků? Pokročilo od revoluce v něčem? Jaké jsou jejich možnosti?

Zda se změnilo? Ani ne. Sice se od revoluce něco málo zlepšilo, pak ale přišel nešťastný zákon o inkluzivním vzdělávání (vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných), který vyšel v platnost teprve nedávno – v září 2016. Jakmile začal platit, okolnosti pro vzdělávání neslyšících dětí se spíše zhoršily. Slyšící rodiče neslyšících dětí jsou jistě rádi, že mohou své děti dát do integrace. Těší je, že děti nemusí být ve „speciálních“ školách. To způsobilo, že na těchto školách děti se ztrá-

tu sluchu ubývá. Zamysleme se ale nad tím, jaká může být kvalita vzdělání u neslyšících dětí, které jsou integrované mezi slyšící vrstevníky? Nikde není garantována kvalita tohoto vzdělání. Slyšící učitelé totiž nevědí, jak mají takové děti vzdělávat, a podle jaké metodiky by měli vyučovat. Dokonce ani neznají potřeby, které mají neslyšící, nedoslýchavé děti a takéž děti s kochleárním implantátem.

Stává se, že po dvou až třech letech problémů s těmito dětmi v integraci se domlouvají přestupy na speciální školy. Tyto školy se poté musí vypořádat se situací, kdy se děti vyznačují různými úrovněmi znalostí. Nelze tyto děti pak učit podle stejných osnov. Toto vše způ-

sobili rodiče svými rozhodnutími, protože mají právo „posledního slova“. My, pedagogové, jim nemůžeme přikazovat (jen doporučovat).

Podle mého názoru u nás v České republice je hodně škol pro žáky se sluchovým postižením. Celkem je jich 14. A vnímám to jako ožehavý současný problém. V praxi se setkávám s faktem, že tyto školy přijímají žáky s kombinovaným postižením, protože se potřebují tzv. udržet. Otvírají tak své dveře dalším zájemcům, a to na úkor neslyšících dětí. Dovedete si představit, jak vypadá výuka ve třídě, kde jsou žáci s různým postižením? Je jasné, že nemůže být použita jen jedna metoda výuky a že ani jeden komunikační způsob nestačí. Učitelé toto nemohou zvládnout. Je velmi náročné učit podle různých metodik, dělit komunikační způsoby a do toho všeho přistupovat k žákovi individuálně. Jak toto mají učitelé zvládat? A to ještě k tomu připočtíme fakt, že v jedné třídě jsou s dětmi s přidruženým postižením

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)?

Odpovědnost? (zamyslí se a přikyvuje). Rodiče, ano rodiče především. Nicméně odpovědnost za kvalitu mají mít ředitelé škol. A ti mají žádat od MŠMT koncept vzdělávání, ve které jsou uvedeny podmínky a představa, co by vzdělávání mělo vše zahrnovat a co by mělo být jeho cílem.

Problémem je však to, že tento koncept MŠMT nemá. Chybí konkrétní pokyn, podle kterého by se mělo na těchto školách vzdělávat. A tak si každá škola jede podle svého konceptu. Jinými slovy „dělá si, co chce“. Není jasné, jak má vzdělávání neslyšících vypadat. A to je opravdu velký problém. V tomto případě mají odpovědnost ne ředitelé, ale MŠMT. Pokud je zřizovatelem školy kraj, obec, či MŠMT, nese pak odpovědnost zřizovatel školy. Ale hlavní odpovědnost leží na rodičích, ti by měli vznášet případné námítky. Jenže ani rodiče netuší, jak by mělo vypadat takové vzdělávání. Také neví, na koho se v případě nesouhlasu se vzděláváním obrátit. Suma sumárum, za koncept vzdělání má odpovědnost MŠMT.

Jak mají rodiče postupovat, když vidí, že jejich dítě ve škole neprospívá, nebo zažívá nějaký stres ve škole (třeba tím, že se mu nechce jít do školy)? Má se v těchto případech obrátit na ředitele školy?

Ne, v prvním případě by se rodiče měli obrátit na třídního učitele či třídní učitelku. A společ-

žáci s různým stupněm ztráty sluchu? Jako další otázka se nabízí, na jaké úrovni zvládá pedagog komunikaci ve znakovém jazyce? A jak probíhá taková komunikace mezi žákem a učitelem?

Z výše uvedených důvodů se situace na těchto školách zhoršila. Vzdělávání neslyšících dětí není na dobré úrovni. A bohužel mě o tom utvrdily případy, se kterými jsem se setkal např. při inspekci.

Pravdou je, že škola (v Hradci Králové, pozn. redakce) se snaží vytvářet třídy pro žáky s podobnou ztrátou sluchu, komunikačním způsobem a držet se stejných vyučovacích metod. Odmítá vytvořit třídy s dětmi s odlišnými komunikačními potřebami a podmínkami.

Kdo je vlastně zodpovědný za vzdělávání žáků se ztrátou sluchu? Je to ředitel školy, nebo

nými silami zjistit, kde je problém, nebo z čeho plyne žákův stres. Pátárat např., zda žák nemá se svými spolužáky nějaký problém apod. V případě, že výuka a metodika nefunguje, pak by se měl obrátit na ředitele

a požádat jej o vysvětlení, přiblížení představy a poté o tom diskutovat. Může se však stát, že překážky jsou i jiného druhu, že dítě má problém s učením, v tom případě by se měli obrátit na Speciálně pedagogické centrum (SPC) a řešit to tam.

V situaci, kdy selhává spolupráce mezi rodiči, třídním učitelem a ředitelem školy, je dobré spojit se se SPC a hledat společnými silami příčinu problému. Ta se může nacházet mezi spolužáky, nebo i v metodě výuky pedagoga. V této situaci pak kontaktovat konkrétního učitele a řešit to přímo s ním. A pokud není s pedagogem rozumná domluva, pak už nezbyvá, než se obrátit na ředitele školy. Může se také stát, že ani s ředitelem nebude rozumná domluva, potom rodiče

musí svou stížnost směřovat na zřizovatele školy. Ten to pak vyřeší přímo se školou.

Kdo vzdělávání na školách kontroluje? Existuje nějaký tým odborníků? A jak funguje?

Kontrolu provádí primárně Česká školní inspekce, která má hlavní sídlo v Praze a další pobočky na krajích.

Jaké mají inspektoři povinnosti?

Inspekce funguje na základě rozhodnutí, které je platné pro daný rok. Určí se společný inspekční cíl. Uvedu příklad, tento rok se inspektoři zaměří na školy pro žáky se sluchovým postižením. Další rok se inspektoři rozjedou do škol pro žáky s mentálním postižením. Takto je to naplánované. Konkrétní škola se o návštěvě z České školní inspekce dozví oznamovacím dopisem pět týdnů předem. Inspekce se nemůže provádět přímo. Je to dané zákonem. Každá návštěva ČŠI musí být předem ohlášená.

Inspektoři mají na starost svou oblast, pro kterou byli přijati, a zaměří se na ni. Jeden kontroluje účetnictví, druhý třídní knihy, třetí z nich kontroluje jídelnu, jiný se zabývá vzděláním pra-

covníků na školách, zda je dostačující a odpovídající konkrétní pozici, dále zda se dotyčný dále vzdělává, zda jsou pracovníci kvalifikovaní či nikoliv atd. Každý inspektor musí pak vyhodnotit situaci a podat o tom zprávu, která se sepíše do závěrečného formuláře.

A za co inspektoři zodpovídají? Tady vidím problém, že inspektoři často nemají povědomí o oblasti vzdělávání žáků se ztrátou sluchu. Naštěstí díky ASNEPu se podařilo přes komisi

...bylo by dobré mít sdružení prosazující a hájící vzdělávání neslyšících dětí.

EKOV (Expertní komise na otázky vzdělávání) prosadit, aby se mezi inspektory dostali i odborníci z řad neslyšících odborníků. V současné době jsou v databázi neslyšící inspektoři spolu s tlumočníky do českého znakového jazyka a tvoří prizvaný tým.

A co takový inspektor musí splnit? Vedle požadavků na vysokoškolské magisterské vzdělání musí splnit další podmínky ČŠI. V databázi jsou tedy i neslyšící inspektoři, kteří jsou už automaticky zvaní na kontroly do škol i tam, kde jsou v rámci integrace či inkluze začleněny děti se ztrátou sluchu. To už funguje dobře.

Víceméně osobně si myslím, že by bylo dobré také mít tu sdružení, které bude bojovat za vzdělávání neslyšících dětí. Protože MŠMT v současné době nevytváří žádnou aktivitu ke zlepšení vzdělávání neslyšících dětí. Chová se tak i z důvodu, že pokud tu nejsou námítky a protesty, tak proč něco měnit! Například by možná pomohlo založit Klub rodičů – slyšících i neslyšících, který bude nezávislý a bez odborníků z Rané péče, pedagogů a pracovníků ze SPC, apod. Právě z těchto důvodů by bylo dobré, kdyby tu byl zástupce rodičů, který by přijímal stížnosti a vytvářel na MŠMT tlak a to začalo podněty řešit.

Petře, děkuji ti za objasnění aktuálního problému a doufáme v další dobré kroky ke vzdělávání neslyšících!

INKLUZE ztracená v překladu

TEXT: Andrea Hudáková / FOTO: internet

Škola a inkluze – jedno z velmi častých témat posledních měsíců a let. Všichni o něm mluví, ale málokdo ví, co to inkluze vlastně je. Zaprvé: **Inkluze není nic nového.** S inkluzí se setkává každý z nás, každý den, celý život. Zadruhé: **Inkluze se netýká jen vzdělávání.** Inkluze existuje jednak v celé společnosti, jednak v každé větší i menší sociální skupině.

Představte si, že máte tři děti ve věku šest měsíců, pět let a patnáct let. Chodí všechny spát ve stejnou hodinu? Nechodí, protože každé má jinou potřebu spánku a jiný denní rytmus. Když je každé z dětí „správně vyspané“, dobře

prospívá a je spokojené. A pak je celá rodina v pohodě. **To je inkluze.**

Představte si, že trénujete české reprezentanty – kanoisty, hokejisty a cyklisty. Trénují všichni stejně, v jeden čas a na jednom místě? Netrénují, protože v každém sportu je potřeba trénovat jinak. Když každý trénuje podle svých dispozic a „podle svého sportu“, má šanci na dobré výsledky. A Česká republika pak dosahuje mezinárodních sportovních úspěchů. **To je inkluze.**

Představte si, že jdete na hřiště – babička (73 let), maminka (35 let), dcera (3 roky). Bude-

te tam všechny dělat to samé? Budete všechny lézt na prolézačky a houpat se na houpačkách? Nebo si všechny budete číst knížku? Nebudete, každá budete dělat to, co vám dělá radost a k čemu máte nejlepší předpoklady. A tak si všechny tři návštěvu hřiště užijete a budete mít dobrý pocit ze společně stráveného odpoledne. **To je inkluze.**

Představte si, že chodíte do školy, kde se všechny děti učí v jednu dobu na jednom místě jedním způsobem to samé. Některým dětem to možná vyhovuje. Některé děti to nudí, takže se moc nenaučí. Některé děti se snaží, ale nezvládnou to, takže se také moc nenaučí. Ve výsledku se každý naučí jen zlomek toho, co by mohl zvládnout. Rodiče, děti, pedagogové jsou otrá-

vení a nespokojení. Společnost je celkově málo vzdělaná. **To není inkluze!**

Naopak: Myšlenka inkluze vychází z toho, že každý je jiný, vyrůstá v jiných podmínkách, má jiné potřeby. A proto je důležité vytvořit každému dítěti pro vzdělávání takové podmínky, aby se mohlo co nejvíce rozvíjet a maximálně využít svůj potenciál. Proto musí existovat různá možnost vzdělávání a ke každému dítěti je nutno přistupovat přísně individuálně. Tím se zároveň zvyšuje celková vzdělanost a prosperita společnosti. K tomu máme v České republice dobré legislativní (a více méně i finanční) podmínky. **Problém je, že skoro nikdo z laické – ale hlavně odborné veřejnosti – neví nebo nechce vědět, co to inkluze vlastně je...**